

Голас Радзімы

№ 21 (1955)
22 мая 1986 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Папулярнасць Ігара ЛУЧАНКА сапраўды ўсесаюзная: песні кампазітара спяваюць у Расіі, Прыбалтыцы, на Украіне, у Казахстане... Нядаўнія аўтарскія канцэрты ў адной з самых вялікіх залаў Масквы «Расія» праходзілі з няменным аншлагам. Яго творы знаходзяць прыхільнікаў сярод самых розных катэгорый слухачоў. Але найбольш любімая кампазітарам аўдыторыя — моладзь, якую вабіць яго няменная добразычлівасць, дэмакратызм, юнацкая няўрымслівасць.

НА ЗДЫМКУ: Ігар ЛУЧАНОК.

(На 6-7-й стар. змешчана гутарка з Ігарам Лучанком «І творчасць, і перакананне»).

ВЫСТУПЛЕННЕ М. С. ГАРБАЧОВА
ПА САВЕЦКАМУ ТЭЛЕБАЧАННЮ
ЧЫТАЙЦЕ НА 2, 5-й СТАРОНКАХ

КАМУНІСТЫ СССР: РОУНЫЯ
ПРАВЫ І АДНОЛЬКАВЫЯ АБАВЯЗКІ

[«Партыя всех народов страны»
стар. 5

СПОЎНІЛАСЯ 30 ГОД
БЕЛАРУСКАМУ ТЭАТРУ ЮНАГА
ГЛЕДАЧА

[«Сцэна, якая аб'яднала дзяцей
і дарослых»
стар. 7

ВЫСТУПЛЕНИЕ М. С. ГОРБАЧЕВА ПО СОВЕТСКОМУ ТЕЛЕВИДЕНИЮ

26 апреля в Советском Союзе произошла авария на Чернобыльской атомной электростанции, что расположена на территории Украины недалеко от границы с Белоруссией. Нашим правительством безотлагательно были приняты меры по ее устранению и ликвидации последствий. К случившемуся с пониманием отнеслись социалистические страны, люди доброй воли всего земного шара. Однако в некоторых государствах Запада и, в первую очередь, в США несчастье, постигшее нашу страну, получив политическую окраску, стало объектом разнузданной анти-советской кампании. Думается, читателям нашей газеты, проживающим за рубежом, хорошо известно об этом.

14 мая по советскому телевидению выступил Генеральный секретарь ЦК КПСС Михаил Сергеевич Горбачев. Надеемся, что нашим читателям выступление лидера Советской страны, которое мы публикуем сегодня, даст реальное представление о том, что произошло на Чернобыльской АЭС и что предпринимается для ликвидации последствий аварии, поможет по достоинству оценить ту беспардонную ложь и спекуляции вокруг аварии атомного реактора, которые развернули многие средства массовой информации Запада. А главное — задуматься над будущим человечества, которое толкают к атомной пропасти воинствующие политики США и стран НАТО.

Добрый вечер, товарищи! Все вы знаете, недавно нас постигла беда — авария на Чернобыльской атомной электростанции. Она больно затронула советских людей, взволновала международную общественность. Мы впервые реально столкнулись с такой грозной силой, какой является ядерная энергия, вышедшая из-под контроля.

Учитывая чрезвычайный и опасный характер того, что произошло в Чернобыле, Политбюро взяло в свои руки всю организацию работы по быстрой ликвидации аварии, ограничению ее последствий. Была образована правительственная комиссия, немедленно выехавшая на место происшествия, а в Политбюро для рассмотрения оперативных вопросов создана группа под руководством Николая Ивановича Рыжкова.

Вся работа по сути ведется круглосуточно. Задействованы научные, технические, экономические возможности всей страны. В районе аварии действуют организации многих союзных министерств и ведомств под руководством министров, ведущие ученые и специалисты, войсковые части Советской Армии и подразделения Министерства внутренних дел.

Огромную долю работы и ответственности взяли на свои плечи партийные, советские и хозяйственные органы Украины и Белоруссии. Самоотверженно и мужественно трудится коллектив эксплуатационников Чернобыльской атомной электростанции.

Что же произошло?

Как докладывают специалисты, в период планового вывода из работы четвертого блока мощности реактора внезапно возросли. Значительное выделение пара и последовавшая затем реакция привели к образованию водорода, его взрыву, разрушению реактора и связанному с этим радиоактивному выбросу.

Сейчас пока рано выносить окончательное суждение о причинах аварии. Предметом пристального рассмотрения правительственной комиссии являются все аспекты проблемы — конструкторские, проектные, технические, эксплуатационные. Разумеется, по итогам выяснения причин происшедшей аварии будут сделаны все необходимые выводы, приняты меры, исключающие повторение подобного.

Как я уже говорил, мы впервые столкнулись с такого рода чрезвычайным происшествием, когда потребовалось быстро обуздать опасную силу вышедшего из-под контроля атома и предельно ограничить масштабы аварии. Серьезность обстановки

была очевидной. Надо было срочно и компетентно оценить ее. И как только мы получили надежную первоначальную информацию, она стала достоянием советских людей, была направлена по дипломатическим каналам правительствам зарубежных стран.

На основе этой же информации стала разрабатываться и практическая работа по ликвидации аварии, ограничению ее тяжелых последствий.

В сложившейся ситуации мы сочли наипервейшим долгом, долгом особой важности — обеспечение безопасности населения, оказание эффективной помощи пострадавшим. В считанные часы были эвакуированы жители поселка при станции, а затем, когда стало ясно, что имеется потенциальная угроза здоровью людей в прилегающей зоне, они также были перемещены в безопасные районы. Вся эта сложная работа требовала предельной быстроты, организованности и четкости.

И все же принятые меры не смогли уберечь многих людей. В момент аварии погибли два человека — Шашенок Владимир Николаевич — наладчик систем автоматики, Ходемчук Валерий Иванович — оператор АЭС. На сегодня 299 человек госпитализированы с диагнозом лучевой болезни разной степени тяжести. Семеро из них скончались. Остальным оказывается вся возможная помощь. Привлечены лучшие научные и медицинские силы страны, специализированные клиники Москвы и других городов. В их распоряжении — самые современные средства медицины.

От имени ЦК КПСС и Советского правительства выражаю глубокое сочувствие семьям, родственникам погибших, трудовым коллективам, всем, кто пострадал от этой беды, кого постигло личное горе. Советское правительство позаботится о семьях погибших и пострадавших.

Самой высокой признательности заслуживают жители районов, которые сердечно приняли эвакуированных. Они восприняли несчастье соседей как свое собственное, в лучших традициях нашего народа проявили чуткость, отзывчивость и внимание.

В адрес ЦК КПСС и Советского правительства идут тысячи и тысячи писем, телеграмм советских людей, а также зарубежных граждан, которые выражают сочувствие и поддержку пострадавшим. Многие советские семьи готовы взять детей на летнее время, предлагают материальную помощь. Имеется

немало просьб о направлении для выполнения работ в районе аварии.

Эти проявления человечности, подлинного гуманизма, высокой нравственности не могут не волновать каждого из нас.

Помощь людям, повторяю, остается нашей первейшей задачей.

Одновременно с этим на самой станции и прилегающей территории проводится энергичная работа по ограничению масштабов аварии. В тяжелых условиях удалось погасить пожар, предотвратить его распространение на другие энергоблоки. Персонал станции обеспечил остановку трех других реакторов и перевод их в безопасное состояние. Они находятся под постоянным контролем.

Суровый экзамен держали и держат все — пожарные, транспортники, строители, медики, специальные части химзащиты, вертолетчики и другие подразделения Министерства обороны, Министерства внутренних дел.

В этих сложных условиях многое зависело от правильной научной оценки происходящего, так как без этого нельзя было бы выработать и применить эффективные меры по борьбе с аварией и ее последствиями. С этой задачей успешно справляются наши крупные ученые Академии наук, ведущие специалисты союзных министерств и ведомств, Украины и Белоруссии.

Люди действовали и продолжают действовать, прямо скажу, героически, самоотверженно. Думаю, у нас еще будет возможность назвать имена этих отважных людей и оценить их подвиг по достоинству.

С полным основанием могу сказать — при всей тяжести случившегося ущерб оказался ограниченным в решающей мере благодаря мужеству и мастерству наших людей, их верности своему долгу, слаженности действий всех, кто принимает участие в ликвидации последствий аварии.

Эта задача, товарищи, решается не только в районе самой атомной электростанции, но и в научных институтах, на многих предприятиях страны, которые обеспечивают всем необходимым тех, кто непосредственно ведет нелегкую и опасную борьбу с аварией.

Благодаря принятым эффективным мерам сегодня можно сказать — худшее позади. Наиболее серьезные последствия удалось предотвратить. Конечно, под случившимся рано подводить черту. Нельзя успокаиваться. Впереди еще большая, продолжительная работа. Уровень радиации в зоне станции и на непосредственно прилегающей к ней территории сейчас еще остается опасным для здоровья людей.

Поэтому первоочередной задачей на сегодняшний день являются работы по ликвидации последствий аварии. Разработана и осуществляется широкая программа дезактивации территории электростанции и поселка, зданий и сооружений. Для этого сосредоточены необходимые людские и материально-технические ресурсы. В целях предотвращения радиационного загрязнения водного бассейна проводятся мероприятия как на самой станции, так и на прилегающей территории.

Организации метеослужбы ведут постоянное наблюдение за радиационной обстановкой на земле, на воде и в атмосфере. Они оснащены необходимыми техническими средствами, используют специально оборудованные самолеты, вертолеты и пункты наземного контроля.

Совершенно ясно: вся эта работа займет немало времени, потребует немалых сил. Она должна проводиться планомерно, тщательно и организовано. Надо привести эту землю в состояние, абсолютно безопасное для здоровья и нормальной жизни людей.

Не могу не остановиться еще на одной стороне этого дела. Я имею в виду реакцию за рубежом на то, что произошло в Чернобыле. В мире в целом, и это следует подчеркнуть, с пониманием отнеслись к постигшей нас беде и нашим действиям в этой сложной обстановке.

Мы глубоко благодарны друзьям из социалистических стран, проявившим солидарность с советским народом в трудный момент. Мы признательны политическим и общественным деятелям других государств за искреннее сочувствие и поддержку.

Мы выражаем добрые чувства зарубежным ученым и специалистам, которые проявили готовность оказать содействие в преодолении последствий аварии. Хочу отметить участие американских медиков Р. Гейла и П. Тарасаки в лечении больных, а также поблагодарить деловые круги тех стран, которые быстро откликнулись на нашу просьбу о закупке некоторых видов техники, материалов, медикаментов.

Мы должны образом оцениваем объективное отношение к событиям на Чернобыльской атомной электростанции со стороны Международного агентства по атомной энергии (МАГАТЭ) и его генерального директора Ханса Бликса.

Иными словами, мы высоко ценим сочувствие всех, кто с открытым сердцем отнесся к нашей беде и нашим проблемам.

Но нельзя оставить без внимания и политической оценки и то, как встретили событие в Чернобыле правительства, политические деятели, средства массовой информации некоторых стран НАТО, особенно США. Они развернули разнузданную антисоветскую кампанию. О чем только ни говорилось и ни писалось в эти дни — о «тысячах жертв», «братских могилах погибших», «вымершем Киеве», о том, что «вся земля Украины отравлена» и т. д. и т. п.

В общем, мы столкнулись с настоящим нагромаждением лжи — самой бессовестной и злопыхательской. И хотя неприятно упоминать обо всем этом, но надо. Надо, чтобы международная общественность знала, с чем нам пришлось столкнуться. Надо для того, чтобы ответить на вопрос: чем же на самом деле была продиктована эта в высшей степени аморальная кампания?

Ее организаторов, конечно же, не интересовали ни истинная информация об аварии, ни судьбы людей в Чернобыле, на Украине, в Белоруссии, в любом другом месте, любой другой стране. Им нужен был повод для того, чтобы, уцепившись за него, попытаться опорочить Со-

ветский Союз, его внешнюю политику, ослабить воздействие советских предложений по прекращению ядерных испытаний, по ликвидации ядерного оружия и одновременно смягчить растущую критику поведения США на международной арене, их милитаристского курса.

Если говорить начистоту, некоторые западные политики преследовали вполне определенные цели: перекрывать возможности выравнивания международных отношений, посеять новые семена недоверия и подозрительности к социалистическим странам.

Все это отчетливо проявилось и на встрече руководителей «семерки», проходившей недавно в Токио. О чем поведали они миру, о каких опасностях предупредили человечество? О Ливии, безоговорочно обвиненной в терроризме, а еще о том, что Советский Союз, оказываясь, «недодал» им информации об аварии в Чернобыле. И ни слова о самом главном: как прекратить гонку вооружений, как избавить мир от ядерной угрозы. Ни слова в ответ на советские инициативы, на наши конкретные предложения о прекращении ядерных испытаний, избавлении человечества от ядерного и химического оружия, сокращении обычных вооружений.

Как все это понимать? Невольно складывается впечатление, что лидеры капиталистических держав, собравшись в Токио, хотели использовать Чернобыль как повод для того, чтобы отвлечь внимание мировой общественности от этих неудобных для них, но таких реальных и важных для всего мира проблем.

Авария на Чернобыльской станции, реакция на нее стали своего рода проверкой политической морали. Еще раз обнажились два разных подхода, две разные линии поведения.

Правящие круги США и их наиболее усердные союзники — среди них я бы особенно отметил ФРГ — усмотрели в происшествии лишь очередную возможность преграды на пути развития и углубления и без того трудно идущего диалога между Востоком и Западом, оправдать гонку ядерных вооружений. Мало того, была сделана попытка вообще доказать миру, что переговоры, а тем более соглашения с СССР невозможны, и дать тем самым «зеленый свет» дальнейшим военным приготовлениям.

Мы восприняли эту трагедию совсем по-другому. Мы понимаем: это еще один удар колокола, еще одно грозное предостережение о том, что ядерная эпоха требует нового политического мышления и новой политики.

Это еще больше укрепило нас в убеждении, что внешнеполитический курс, выработанный XXVII съездом КПСС, верен, что наши предложения о полной ликвидации ядерного оружия, прекращении ядерных взрывов, создании всеобъемлющей системы международной безопасности отвечают тем неумолимо строгим требованиям, которые предъявляет к политическому руководству всех стран ядерный век.

(Окончание на 5-й стр.)

МІЖНАРОДНАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА

МІНСКІЯ ЭКСПАЗІЦЫ

Быццам гіганцкая лятаючая талерка апусцілася ў цэнтры Мінска. Так выглядае будуючы ў сталіцы Беларускай ССР комплекс базы міжнародных і замежных выставак. Яго ўзвядзенне расшырыць магчымасці Беларусі ў абмене вопытам у розных галінах навукі, тэхнікі і вытворчасці з іншымі краінамі. Цяпер разнастайная прадукцыя рэспублікі ідзе больш чым у 100 дзяржаў. А з'яўленню многіх кантактаў садзейнічала работа Рэспубліканскай гандлёва-прамысловай палаты.

СВАЁ ПАКАЗАЦЬ, ПАГЛЯДЗЕЦЬ У ІНШЫХ

Пільная неабходнасць часцей дэманстраваць «тавар лепшым бокам», сустракацца з прадстаўнікамі дзельных колаў розных краін узнікла яшчэ ў 60-х гадах, калі прамысловы патэнцыял Беларусі нарошчываўся асабліва інтэнсіўна і пачала выяўляцца спецыялізацыя рэспублікі ва ўнутрысаюзным раздзяленні працы. Перавага была аддадзена такім галінам, як машына- і станкабудаванне, вытворчасць хімічных валокнаў, радыёэлектроніка, прыборабудаванне. Натуральна, прадукцыя гэтых галін вызначыла і асноўны характар экспарту.

Вялікую цікавасць спецыялістаў і наведвальнікаў, напрыклад, выклікаюць універсальныя калёсныя трактары сямейства «Беларусь», удастоеныя 17 медалёў розных міжнародных кірмашоў і выставак. Дарчы, кожны другі калёсны трактар, які экспартуецца нашай краінай, выраблены ў Мінску. У Еўропе і Азіі, Афрыцы і Лацінскай Амерыцы эксплуатаецца звыш 100 тысяч беларускіх аўтамабіляў — ад звычайных грузавікоў і магістральных аўтапаездаў да звышмагутных кар'ерных самазвалаў. Візітная картка рэспублікі — і больш як 100 мадэлей пастаноўляемых за рубж металарэзных станкоў (нярэдка унікальных па свайму прызначэнню і дакладнасці), сучасныя ЭВМ, радыё- і электравымяральных прыборы, тавары народнага спажывання.

Выстаўкі, зразумела, праводзяцца не толькі для рэкламы ўласнай прадукцыі. Бо гандаль — вуліца з двухбаковым рухам. Таму не менш важна знаёмства з магчымасцямі патэнцыяльных партнёраў. Зыходзячы з гэтага, Гандлёва-прамысловая палата Беларусі толькі за апошнія пяць гадоў правяла больш як 50 буйных выставачных мерапрыемстваў, у якіх удзельнічала звыш 300 фірм, кампаній і прадпрыемстваў саюзаў з 25 краін.

Натуральна, што Гандлёва-прамысловая палата БССР актыўна садзейнічае і заключэнню ўзаемавыгадных пагадненняў са спецыялізаванымі замежнымі фірмамі і арганізацыямі. Тэхналагічны вопыт іншых дзяржаў прымяняецца ў народнай гаспадарцы рэспублікі. Так, за апошнія 15 гадоў у Беларусі з выкарыстаннем імпартага абсталявання пабудавана і рэканструявана больш за 200 прадпрыемстваў хімічнай, лёгкай, харчовай, мяса-малочнай, дрэвапрацоўчай і іншых галін прамысловасці. У прыватнасці, такія гіганты індустрыі, як вытворчы аб'яднанні «Хіммалакно» (Магілёў) і «Азот» (Гродна), завод штучнага валакна (Светлагорск), Пінскі камбінат верхняга трыкатажу, Беларускі металургічны завод у Жлобіне. Прычым партнёры з Аўстрыі і ФРГ, Італіі і Францыі часта

ацэньвалі гэтыя кантракты як найбольш маштабныя і выгадныя для сябе за шматгадовую гісторыю сваіх фірм.

ТРАДЫЦЫЯ БУДЗЕ ПРАДОЎЖАНА

Гаворачы аб перспектыве, адзначым: і ў дванацатай пяцігодцы Мінск будзе горадам самых разнастайных міжнародных, нацыянальных, спецыялізаваных і іншых аглядаў. Да таго ж некаторыя з іх сталі для яго ўжо традыцыйнымі, паколькі рэспубліка атрымала прызнанне ў шэрагу галін навукі і тэхнікі не толькі ў нас у краіне, але і за рубжам. Так, у 1985 годзе адбылася чацвёрты раз спецыялізаваная выстаўка «Парашковая металургия». У ёй удзельнічала каля 70 фірм з 13 прамыслова развітых краін. У ліку яе нязменных актыўных экспанентаў — ФРГ, Японія, Швецыя, Бельгія. Пастаяннымі сталі таксама выстаўкі па праблемах вырошчвання, захоўвання і перапрацоўкі бульбы, механізацыі і аўтаматызацыі вытворчасці кармоў, прымяненню ў машынабудаванні палімераў і іншых. Гэта традыцыя будзе прадоўжана і ў далейшым.

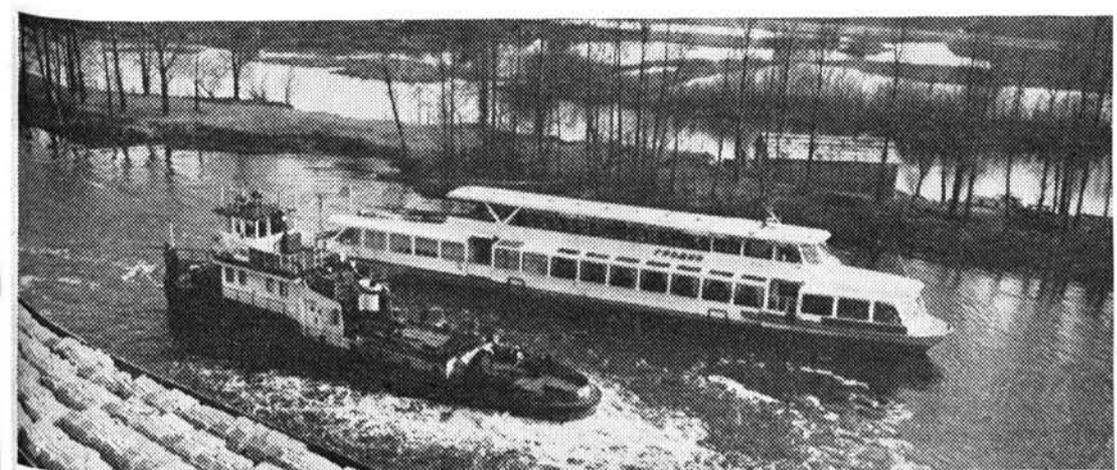
Што датычыць праграмы на бягучую пяцігодку, то ўдзельнічаў і гасцей з многіх краін прымуць такія выстаўкі, як «Агракомплекс» (1986 год), «Камунальная і бытавая тэхніка» (1987 год), «Біялогія: тэорыя і практыка» (1988 год), «Парашковая металургия» (1989 год), «Абсталяванне для вытворчасці камбікармоў» (1990 год).

ДОБРАСУСЕДСТВА І ГАНДАЛЬ — ШЛЯХ ДА МІРУ

Беларусь у рамках эканамічнай інтэграцыі краін — членаў СЭУ удзельнічае ў ажыццяўленню многіх сумесных праектаў у самых розных галінах. Дастаткова назваць такія, як распрацоўка і вытворчасць ЭВМ, выпуск металапрацоўчых станкоў і аўтаматычных ліній, прыбораў, перапрацоўка льновалакна і іншых. Прагрэс тут цяжка ўявіць без сапраўды шырокага абмену вопытам, цесных сустрэч спецыялістаў. Менавіта гэтым мэтам служыць таксама стаўшыя традыцыйнымі ў Мінску Дні навукі і тэхнікі ГДР, ПНР, ЧССР.

Аднак камерцыйнымі вынікамі, нават самымі значнымі, не вычэрпваецца значэнне выставачных кантактаў. Яны — рэальны інструмент для ўмацавання ўзаемаразумення паміж самымі шырокімі коламі дзельных людзей розных краін. Праз гандаль — да давер'я і міру — такая логіка ў ядзерны век можа і павінна стаць сапраўднай перашкодай пагрозе знішчальнай вайны. Таму мы зноў і зноў запрашаем: «Калі ласка ў Мінск — горад, адкрыты для ўсяго новага!»

Уладзімір ЛЯСУН,
старшыня прэзідыума
Гандлёва-прамысловай
палаты Беларускай ССР.

З усіх шляхоў зносін — аўтамабільных, чыгуначных, паветраных — самая старажытная і самая танняя шляхі блакітных, рачных. Іх на Беларусі каля 4 000 кіламетраў, яны звязваюць паміж сабой шмат гарадоў і выводзяць за межы рэспублікі: Нёман, Заходняя Дзвіна — у Прыбалтыку і порты Балтыйскага мора, Днепр і Прыпяць — на Украіну і чарнаморскія порты. Зараз па беларускіх рэках поўным ходам ідуць караваны суднаў з народнагаспадарчымі грузамі. Сёлета аб'ём перавозак узрасце за кошт рэканструкцыі Дняпроўска-Бугскага канала. Больш чым на 150 кіламетрах пашырылі і паглыбілі яго эксплуатацыйнікі Пінскага тэхнічнага ўчастка шляху. Шырокае распаўсюджанне на блакітных трасах атрымаў лінейны спосаб перавозак, пры якім буксірныя цеплаходы дастаўляюць баржы па скразных маршрутах незалежна ад портаў прыпіскі.

НА ЗДЫМКАХ: на рацэ Мухавец; 25 гадоў водзіць судны па рэках Палесся капітан Ягор МАКУШЫН.

Фота Э. КАБЯКА.

КІРАЎНІКА ВЫБІРАЕ КАЛЕКТЫЎ

Усебакова ацэньваць сваіх кіраўнікоў, удзельнічаць у намінацыі і вызваленні іх ад пасады — такое права дае савецкім рабочым Закон ССР аб працоўных калектывах, які быў прыняты ў нашай краіне ў чэрвені 1983 года.

Аб практыцы выбарнасці кіруючых работнікаў вытворчасці шляхам адкрытага абмеркавання іх кандыдатур у працоўных калектывах расказвае наш карэспандэнт.

За апошнія два гады на мінскім вытворчым швейным аб'яднанні «Камсамолка», якое выпускае карсетныя вырабы і бялізну для немаўлят, на кіруючыя пасады было прызначана каля трох дзесяткаў чалавек. Гэта брыгадзіры і майстры, начальнікі цэхаў і аддзелаў, галоўныя спецыялісты прадпрыемства і іх намеснікі, у вылучэнні і назначэнні кожнага з іх самы непасрэдны ўдзел прымаў працоўны калектыв.

Галоўны інжынер аб'яднання Галіна Лукашэнка, якая расказвала мне пра гэта, таксама атрымала такі экзамен і была зацверджана на цяперашнюю пасаду толькі пасля абмеркавання кандыдатур у калектыве інжынерна-тэхнічных работнікаў прадпрыемства. Больш за дзесяць чалавек, якія выступілі на тым сходзе, станова ацанілі дзельна і маральна якасці кандыдата на вылучэнне: кампетэнтная ў вытворчых пытаннях, мае вопыт кіруючай работы, разважлівая і энергічная, лёгка знаходзіць кантакт з калегамі і падначаленымі.

Людзі, якія характарызувалі Галіну Лукашэнка, добра ведаюць яе. Пятнаццаць гадоў назад, адразу пасля сканчэння інстытута, яна прыйшла працаваць у аб'яднанне. Пачынала з інжынера. Потым была начальнікам змены, цэха, намеснікам галоўнага інжынера. І вось ужо год яна працуе галоўным інжынерам.

— Зрэшты, — гаворыць Г. Лукашэнка, — адкрытае абмеркаванне кандыдатур непасрэдна перад назначэннем на пасаду — гэта ўжо апошні этап у практыцы выбарнасці кірую-

чых работнікаў, якая склалася на нашым прадпрыемстве. Яму папярэднічае больш важны працэс, калі адбіраецца і фарміруецца рэзерв кадраў, ідзе пошук ініцыятыўных работнікаў, якія маюць неабходныя дзельныя якасці і здольнасці, схільнасць да работы з людзьмі. У нашым аб'яднанні практычна на кожную кіруючую пасаду, пачынаючы ад брыгадзіра і канчаючы дырэктарам, у рэзерве ёсць адзін-два кандыдаты.

Зразумела, фарміраванне рэзерву — не аднаразовае мерапрыемства, а пастаянны працэс. Разам з адміністрацыяй аб'яднання гэтым займаюцца грамадскія арганізацыі прадпрыемства — партыйная, прафсаюзная, камсамольская. Скажам, трэба выбраць кандыдата на пасаду начальніка цэха. Пытанне абмяркоўваецца на агульным сходзе, дзе рабочыя выказваюць свае меркаванні. Звычайна прапановаецца некалькі чалавек. Шляхам адкрытага галасавання з іх выбіраецца адзін. На кандыдата рыхтуецца характарыстыка, якая ўяўляе сабой канспект усяго сказанага пра яго на сходзе. Кіруючыся ацэнкай калектыву, атэстацыйная камісія (яе ўзначальвае дырэктар аб'яднання) прымае рашэнне: залічыць ці не залічыць данага работніка ў кадравы рэзерв.

— Але не заўсёды ёсць неабходнасць праводзіць агульны сход калектыву, — працягвае Г. Лукашэнка. — Зразумела, калі гаворка ідзе пра пасады брыгадзіра, майстра, начальніка цэха, гэта неабходна. Вылучаючы ж кандыдатаў на пасады кіраўнікоў асноўных службаў прадпрыемства, дырэктара, яго намеснікаў, дастаткова абмеркаваць пытанне з інжынерна-тэхнічнымі работнікамі, партыйным, прафсаюзным і камсамольскім актывам.

Хто ж сёння на «Камсамолцы» ўваходзіць у рэзерв? Пераважна гэта людзі маладыя. Прычым не толькі тыя, хто сёння заняты на кіруючых пасадах, але і радавыя інжынеры, тэхнолагі, іншыя спецыялісты. Многа маладых рабочых, якія

без адрыву ад вытворчасці вучацца ў інстытутах ці тэхнікумах. Галіна Лукашэнка, напрыклад, залічана кандыдатам на пасаду дырэктара аб'яднання.

— Але трапіць у рэзерв, — гаворыць яна, — яшчэ не значыць забяспечыць сабе сто працэнтны рух. Праз два-тры гады кандыдата зноў ацэньвае працоўны калектыв і атэстацыйная камісія. На гэты раз да яго ставяцца больш патрабавальна. Бо чалавек ужо канкрэтна ведаў, да чаго рыхтуецца, і павінен быў адпаведна праявіць сябе. Бываюць выпадкі, калі раней залічаны ў рэзерв работнікі выключаюцца з яго ці прымаецца рашэнне пачакаць з вылучэннем іх на кіруючую пасаду. Зразумела, дзельная кар'ера можа затрымлівацца і па прычынах, якія ад кандыдата не залежаць, напрыклад, калі няма вакансій. Магчыма, яму давядзецца чакаць пяць ці нават дзесяць гадоў, пакуль вызваліцца пасада. І тут няма вялікай бяды. Для справы гэта нават лепш. За такі тэрмін кандыдата можна грунтоўна падрыхтаваць да будучай работы, у час стажыровак ён будзе знаёміцца з ёй практычна. Таму дзейнасць на новай пасадзе работнік пачне, маючы ўжо добры багаж ведаў і вопыту, што дапаможа яму лепш праявіць свае здольнасці. І гэта будзе спрыяць яго далейшаму руху, які, цалкам магчыма, пойдзе хутчэй, і ранейшая затрымка ў часе будзе ліквідавана.

У аб'яднанні «Камсамолка» лічаць, што практыка выбарнасці кіруючых работнікаў на многа змяняе верагоднасць кадравых памылак, калі прызначаны на пасаду чалавек, як выяўляецца, не адпавядае свайму службоваму становішчу. Але ад памылак не застрахованы і калектывы. Што рабіць, калі вылучаны ім работнік не апраўдвае даверу? У гэтым выпадку рабочыя могуць звярнуцца да адміністрацыі з хадэйніцтвам вызваліць яго ад займаемай пасады.

Ігар ГЕРМЯНЧУК.

АДКРЫТЫ МЕМАРЫЯЛЬНЫ КОМПЛЕКС

Для тысяч і тысяч замежных гасцей нашай краіны і рэспублікі знаёмства з беларускай зямлёю пачынаецца з наведвання мемарыяльнага комплексу «Брэсцкая крэпасць-герой». Прайшоўшы праз «вароты мужнасці», сэрцам дакрануўшыся да бессмяротнага подзвігу гераічных абаронцаў крэпасці над Бугам у час другой сусветнай вайны, яны ўжо іншымі вачамі глядзяць на тое, што акружае іх, інакш успрымаюць змест гутарак і сустрэч з савецкімі людзьмі. У крэпасці-героі не змаўкае набат памікі, які заклікае пільна берагчы мір.

У сталіцы Беларусі ёсць плошча Перамогі. На ёй узведзены помнік-абеліск у гонар беларускіх воінаў і партызан, якія загінулі, абараняючы сваю Радзіму ад ворагаў у гады Вялікай Айчыннай вайны. Ні на хвіліну не гасне тут Вечны агонь, да падножжа помніка-абеліска людзі круглы год кладуць кветкі.

Недалёка ад Мінска знаходзіцца мемарыяльны комплекс «Хатынь», які пабудаваны на месцы спаленай нямецкімі фашыстамі беларускай вёскі. Толькі каменнае сэрца можа не здрыгануцца ад таго, што даведваецца аб Хатыні, так гавораць людзі, якія пабывалі тут.

Помнікі, помнікі... Іх сотні, вялікіх і малых, на шматпакутнай беларускай зямлі. Гэта памяць аб загінуўшых прыдае нам сілы мацаваць справу міру. Зусім нядаўна з'явіўся яшчэ адзін помнік — на Бабруйшчыне.

Зноў, як у гераічным сорак чацвёртым, узняліся на баявую вышыню ля вёскі Сычкава шасцёра Герояў Савецкага Саюза. Цяпер ужо адлітыя ў бронзе. Узняліся і навечно застылі ў бяспрыемным парыве, перарэзаўшы шлях да адступлення на захад фашысцкай групы, шчыльна замкнуўшы кальцо акружанага ворага ў «Бабруйскім катле». Менавіта на гэтым участку бітвы пяцёрым з іх давялося прыняць свой апошні смяротны бой. На адкрыццё мемарыяльнага комплексу сабраліся жыхары з многіх вёсак раёна. Прыехалі ветэраны баёў, родныя і блізкія загінуўшых тут воінаў...

НА ЗДЫМКАХ: гарыць агонь Памяці; у дзень адкрыцця мемарыяльнага комплексу на Бабруйшчыне; тут пачынаўся «Бабруйскі кацёл».

Фота У. КРУКА.

МІНУЛА ўжо больш двух месяцаў, як завяршыўся XXVII з'езд КПСС, аднак па-ранейшаму ў памяці дні яго работы, святочны настрой усяго нашага народа, выступленні многіх дэлегатаў на ім, якія трансліраваліся па савецкаму тэлебачанню. У тым ліку і трактарысткі з Казахстана Наталлі Гелерт.

Прыемная маладая жанчына з высокай з'ездаўскай трыбуны, з якой напружана выступіла з Палітычным дакладам Генеральны сакратар ЦК КПСС М. С. Гарбачоў, расказвала ўсёй краіне пра свой лёс, лёс савецкай жанчыны. Запомніўся адзін з акцэнтаў яе выступлення.

— Я — немка, — гаварыла яна. — Нарadzілася і вырасла на казахскай зямлі. Муж — казах, маем вялікую сям'ю, у доме размаўляем на трох мовах: рускай, казахскай і нямецкай. З'яўляюся дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР.

Ну, абсалютны дысананс з тым, аб чым вяшчала і вяшчае на Савецкі Саюз радыёстанцыя «Нямецкая хваля» з Кёльна. «Знаўцы» савецкага ладу жыцця з ФРГ расказваюць, як цяжка жывецца ў СССР грамадзянам нямецкай нацыянальнасці. У іх нізкі ўзровень жыцця, бо яны бяспраўныя. Усе яны аднадушна жадаюць вяр-

З БЛАКНОТА ЖУРНАЛІСТА

НАША РАДЗІМА ТУТ

нуцца на «зямлю продкаў», але савецкія ўлады ім не дазваляюць выезд...

Я не ведаю асабіста Наталлю Гелерт, затое ў жыцці не раз сустракаўся з іншымі людзьмі нямецкай нацыянальнасці, якія пражываюць у Савецкім Саюзе, у прыватнасці, у нашай Беларусі. Раскажу пра двух з іх.

Давід Пеплер — мой даўні і добры знаёмы. Афіцэр Савецкай Арміі. Нарadzіўся ва ўзбекскім сяле пад Ташкентам, у вялікай, з васьмі чалавек, дружнай сям'і. Яго бацькі — сумленныя людзі, якія ўсё жыццё працавалі ў саўгасе, вырошчвалі бавоўну. Зараз на пенсіі і атрымліваюць яе, як і ўсе грамадзяне СССР любой іншай нацыянальнасці, дасягнуўшы пэўнага ўзросту, у поўнай адпаведнасці з Канстытуцыяй нашай краіны. Гэтыя людзі заўжды вучылі сваіх дзяцей дабра і справядлівасці, выходзілі ў іх шчырае пачуццё любові да кутка зямлі, на якой нарадзіліся, вярнулі дзяржаве, пад крылом якой выраслі.

Дзеці падзялілі бацькоўскія погляды, хаця і пайшлі па жыцці кожны сваёй сцяжынкай. Адзін са старэйшых братоў Давіда таксама кадравы ваян-

наслужачы Савецкіх Узброеных Сіл. Астатнія браты і сёстры працуюць у розных галінах народнай гаспадаркі краіны.

Ажаніўся Давід з рускай дзяўчынай, разанскай прыгажуняй Яўгеніяй. Гадуець сына Аляксандра, які нарадзіўся на беларускай зямлі і для якога, можна не сумнявацца, менавіта яна стане самай роднай і блізкай.

Прыемным і цікавым было ў мяне і знаёмства з рабочым-кавалём, які жыве і працуе ў Бабруйску, немцам Генрыхам Фелерам. Ён родам з Сібіры, дзяцінства прайшло пад Краснаярскам, на ўлонні непаўторнай прыроды гэтага суролага краю. Стаў Генрых камсамольцам, гэта было ў 50-х гадах. Потым рамантыка душы паклікала яго на ўсесаюзную ўдартую будоўлю. Закончылася адна, паехаў на другую. З другой на трэцію і г. д. Словам, шмат ён у маладыя гады паездзіў па неабдымных прасторах Савецкай краіны. На адной з новабудоўляў сустрэўся з дзяўчынай, нашай зямлячкай, з якой і звязаў назаўсёды свой лёс. Месцам пастаян-

нага жыхарства маладая сям'я абрала Беларусь.

...Расказваў Генрых Генрыхавіч, што палюбіў ён наш край, беларусаў. Паважаюць яго на прадпрыемстве, дзе працуе. У дні розных урачыстасцей і святаў збіраюцца ў яго на кватэры сем'і таварышаў па працы, ён з жонкай і дзецьмі ходзіць да іх у госці. Помніцца, я пацікавіўся ў Генрыху Фелера думкамі пра «зямлю продкаў», запытаў (папрасіўшы перад гэтым прабачэння за недалікатнасць пытання), ці ёсць у яго жаданне паехаць на Захад...

Я дарэмна сумняваўся: Генрых Фелер ніколі не пакрыўдзіўся. Напэўна, такое пытанне яму задавалі не раз.

— Ёсць, — адказаў той, — толькі не назусім, а споўніць адно жаданне: паведаць пра сябе, пра сваіх сваякоў, пра сотні іншых немцаў, якіх я асабіста ведаю; сказаць, што мы роўныя ў гэтай краіне з рускімі, украінцамі, беларусамі, усімі іншымі вялікімі і малымі народамі, што не трэба рабіць з нас пакутнікаў, ліць «кракадзілавыя слёзы» з-за таго, што наша Радзіма тут, у СССР. І я, немец па нацыянальнасці, вельмі ганаруся, што жыву ў такой краіне, з'яўляюся яе паўнапраўным гаспадаром і грамадзянінам...

М. ВЫГАРОУСКІ.

ВЕЧАР

ІНТЭРНАЦЫЯНАЛЬНАЯ ДРУЖБА

З цікавасцю сустрэлі ў гэты йеменскі народны абрад навучэнцы Шінскага мяса-малочнага тэхнікума. Праўда, не ў жыцці, а толькі на сцэне, дзе паказалі інсцэніроўку свайго нацыянальнага высялення маладыя пасланцы Йемена, якія вучацца ў гэтым жа горадзе ў індустрыяльна-педагагічным тэхнікуме. Так выглядаў адзін з мантаў вечара Інтэрнацыянальнай дружбы. У зале доўга гучалі песні на Украінскай, беларускай, арабскай, іспанскай, хіндзі мовах.

Замежныя навучэнцы — члены клуба Інтэрнацыянальнай дружбы індустрыяльна-педагагічнага тэхнікума — сустрэліся таксама з вучнямі школьна-тэатрната на свяце юнага героя-антыфашыста. У планах энтузіястаў — гутаркі з гаспадарамі ўлікова-кредытнага тэхнікума, вусны часопіс «СССР — Афганістан», прысвечаны 65-гадавіне з дня падпісання дагавора аб станаўленні дружэлюбных адносін паміж Краінай Саветаў і Афганістанам.

В. АРАНОВІЧ.

ВЫСТУПЛЕНИЕ М. С. ГОРБАЧЕВА ПО СОВЕТСКОМУ ТЕЛЕВИДЕНИЮ

(Окончание.
Начало на 2-й стр.).

Что же касается «недостатка» информации, вокруг чего развернута специальная кампания, причем политического содержания и характера, то вопрос этот является в данном случае надуманным. И что это так, подтверждает следующее. У всех в памяти то, что американским властям понадобилось десять дней, чтобы проинформировать собственный конгресс, и месяцы, чтобы поставить в известность мировое сообщество о том, какая трагедия произошла на АЭС «Тримайл айленд» в 1979 году.

Как поступили мы, я уже сказал.

Все это дает возможность судить о том, кто и как относится к информированию собственного народа и зарубежных стран.

Но суть дела — в другом. Мы считаем, что авария на Чернобыльской, равно как и аварии на американских, английских и других атомных станциях, ставит перед всеми государствами очень серьезные вопросы, которые требуют ответственного отношения.

Сегодня в различных странах мира работают более 370 атомных реакторов. Это реальность. Будущее мировой экономики трудно представить без развития атомной энергетики. В нашей стране сейчас действуют 40 реакторов общей мощностью свыше 28 миллионов киловатт. Как известно, мирный атом приносит немало пользы человечеству.

Но, разумеется, все мы обязаны действовать с еще большей осмотрительностью, сконцентрировать усилия науки и техники на обеспечении безопасного освоения великих и грозных сил, заключенных в атомном ядре.

Для нас непререкаемый урок Чернобыля состоит в том, что в условиях дальнейшего развертывания научно-технической революции вопросы надежности техники, ее безопасности, вопросы дисциплины, порядка и организованности приобретают первостепенное значение. Нужны самые строгие требования везде и во всем.

Далее. Мы считаем необходимым выступить за серьезное углубление сотрудничества в рамках Международного агентства по атомной энергии (МАГАТЭ). О чем можно было бы подумать?

Первое. Создать международный режим безопасного развития ядерной энергетики на основе тесного сотрудничества всех государств, занимающихся атомной энергетикой. В рамках такого режима необходимо наладить систему оперативного оповещения и предоставления информации в случае аварии и неполадок на АЭС, в особенности, когда это сопровождается выходом радиоактивности. В равной мере требуется отладить международный механизм, как на двусторонней, так и многосторонней основе, в целях быстрого оказания взаимной помощи при возникновении опасных ситуаций.

Второе. Для обсуждения

всего этого комплекса вопросов было бы оправданным созвать высокоавторитетную специальную международную конференцию в Вене под эгидой МАГАТЭ.

Третье. Учитывая, что МАГАТЭ было создано еще в 1957 году и его ресурсы и штаты не соответствуют уровню развития современной ядерной энергетики, было бы целесообразным повысить роль и возможности этой уникальной международной организации. Советский Союз готов к этому.

Четвертое. По нашему убеждению, к мерам по обеспечению безопасного развития мирной ядерной деятельности необходимо более активно подключить ООН и такие ее специализированные учреждения, как Всемирная организация здравоохранения (ВОЗ) и Программа ООН по окружающей среде (ЮНЕП).

При всем этом нельзя забывать, что в нашем взаимозависимом мире существуют, наряду с проблемами мирного атома, проблемы атома военного. Это сегодня — главное. Авария в Чернобыле еще раз высветила, какая бездна разверзнется, если на человечество обрушится ядерная война. Ведь накопленные ядерные арсеналы таят в себе тысячи и тысячи катастроф, куда страшнее чернобыльской.

В условиях, когда внимание к ядерным вопросам обострилось, Советское правительство, взвесив все обстоятельства, связанные с безопасностью своего народа и всего человечества, приняло решение продлить свой односторонний мораторий на ядерные испытания до 6 августа нынешнего года, то есть до той даты, когда более 40 лет назад на японский город Хиросима была сброшена первая атомная бомба, что повлекло за собой гибель сотен тысяч людей.

Мы вновь призываем Соединенные Штаты со всей ответственностью взвесить меру опасности, нависшей над человечеством, и прислушаться к мнению мирового сообщества. Пусть те, кто стоит во главе США, делом продемонстрируют свою заботу о жизни и здоровье людей.

Я подтверждаю свое предложение президенту Рейгану встретиться безотлагательно в столице любого европейского государства, которое будет готово нас принять, или, скажем, в Хиросиме, и договориться о запрете ядерных испытаний.

Ядерный век властно требует нового подхода к международным отношениям, объединения усилий государств различных социальных систем во имя прекращения губительной гонки вооружений и радикального улучшения мирового политического климата. Тогда расчистятся широкие горизонты плодотворного сотрудничества всех стран и народов. В выигрыше от этого будут все люди Земли!

АКТУАЛЬНЫЕ БЕСЕДЫ

ПАРТИЯ ВСЕХ НАРОДОВ СТРАНЫ

В докладе мандатной комиссии на XXVII съезде КПСС отмечалось, что в работе высшего форума советских коммунистов участвовали представители 72 наций и народностей Советского Союза. Таким образом, состоявшийся в феврале—марте 1986 года съезд партии был самым представительным в этом плане. К примеру, два десятилетия назад делегатами XXIII съезда были избраны коммунисты 59 наций и народностей СССР, 66 — делегатами прошедшего в 1981 году XXVI съезда КПСС.

Недавний форум отразил не только интернациональную сущность партии советских коммунистов, но и возрастающую роль коммунистов нерусской национальности в решении важнейших дел партии и страны.

БЕЗ РАЗЛИЧИЯ ЯЗЫКА И НАЦИОНАЛЬНОСТИ

КПСС родилась как партия интернационалистов. Когда на ее II съезде в 1903 году утверждалась программа и устав, отдельные организации пытались, что называется, растащить создаваемую пролетарскую партию по национальным квартирам. Была выдвинута идея о федерализме некоторых национальных организаций, отразившая их стремление строить партию не по классовому, а по национальному принципу.

Подобные взгляды основатель революционной партии рабочего класса В. И. Ленин назвал чудовищными. Он считал, что партия должна быть единой, опирающейся на весь пролетариат России без различия языка и национальности, на основе принципа пролетарского интернационализма. Такая линия и держала вверх. Это отразилось даже в тогдашнем названии партии — Российская социал-демократическая рабочая партия. «Партия, чтобы уничтожить всякую мысль о ее национальном характере», — подчеркивал Ленин еще в 1905 году, — дала себе наименование не русской, а российской».

Факты говорят о том, что КПСС с первых дней своего существования объединяла переводчиков разных национальностей. До Великой Октябрьской социалистической революции 1917 года в ее рядах активную работу вели представители 24 наций и народностей России. Среди членов партии русские составляли тогда около 56 процентов, украинцы — 3, белорусы — 1,8, поляки — 2,8, латыши — 1,4, евреи — 9, грузины — 4, армяне — 2,2, эстонцы — 1,6, литовцы — 0,8, азербайджанцы — 0,4 процента.

Примечательно, что уже тогда работа партийных организаций велась с учетом национального состава населения отдельных районов страны. В то же время все организации были построены по интернациональному признаку: рабочие разных национальностей воспитывались в духе классовой солидарности и единства действий.

ВЫРАЗИТЕЛЬНАЯ ДИНАМИКА

Русский царизм оставил в наследство Советской власти пеструю картину социально-экономической жизни национальных окраин. Десятки малых народов не имели даже своей письменности. Благодаря усилиям КПСС и Советского государства в процессе строительства социализма происходило постепенное выравнивание экономического, социально-политического и культурного уровня наций и народностей страны. В каждой республике вырос современный рабочий класс, социалистическое переустройство деревни преобразило крестьянство, создана своя интеллигенция, воспитаны квалифицированные кадры во всех областях государственной и общественной жизни.

Все это создало условия для интенсивного роста партийных организаций всех 53 национальных государственных образований — союзных и автономных республик, автономных областей и национальных округов. И прежде всего за счет передовых представителей коренных национальностей. Базой пополнения рядов КПСС стали все нации и народности, населяющие Советский Союз.

Забывая о росте своих рядов, КПСС исходит из того, чтобы состав ее любой партийной организации отражал также национальный состав местного населения. Однако в каждой республике в партию принимаются лица независимо от их национальной принадлежности. Главное требование при этом — чтобы человек отвечал тем высоким политическим, деловым и нравственным критериям, которые предъявляются к коммунистам как к политическим бойцам партии, активным проводникам ее политики. В силу этого местные партийные организации объединяют всех членов партии, проживающих в том или ином государствен-

ном образовании независимо от национальной принадлежности.

Впечатляет динамика роста национальных отрядов КПСС. Сравним некоторые данные начала 1983 года, когда последний раз составлялась подробная статистика, с 1946 годом. Если в целом по КПСС число коммунистов возросло за это время с 5,5 миллиона до 18,1 миллиона, или более чем в три раза, то в Компартии Украины оно увеличилось более чем в 9 раз, Белоруссии — в 13, Казахстана — в 5, Узбекистана — более чем в 6, Литвы — более чем в 22, Молдавии — почти в 16, Таджикистана — в 6, Латвии — более чем в 15, Эстонии — более чем в 14 раз.

ДВЕ ТЕНДЕНЦИИ

Для развития партийных организаций национальных образований характерны две важные тенденции. Одна заключается в том, что они все больше становятся многонациональными. Так, партийная организация Украины объединяет коммунистов более ста национальностей, Казахстана — 97, Узбекистана — почти 90, Белоруссии — 76, Грузии — 75 национальностей. Многонациональные по составу также парторганизации автономных республик и других государственных образований.

Другая тенденция состоит в том, что как в общем составе местных парторганизаций, так и в их новом пополнении постоянно растет число и увеличивается удельный вес коммунистов из коренного населения. Если в 1946 году украинцы в республиканской парторганизации составляли 56,3 процента, то в 1981 году — 66,1. В Белоруссии удельный вес коммунистов коренной национальности превышает 70 процентов, в Узбекистане — 61. Подобная тенденция характерна и для других республик.

Быстрый рост республиканских парторганизаций вносит существенные изменения и в национальный состав КПСС в целом. Если в начале 1946 года русские составляли 67,8 процента общего числа коммунистов, то к началу 1983 года, несмотря на то что их абсолютное число почти утроилось, — только 59,7 процента. Соответственно возросла относительная доля представителей других национальностей. А в абсолютных цифрах рост еще более значителен. К началу 1983 года украинцев было в партии почти 2,9 миллиона человек против 667 тысяч в 1946 году, белорусов — соответственно в тысячах — 684 против 115, узбеков — 428 и 61, казахов — 355 и 92, грузин 303 и 108, азербайджанцев — 305 и 55, литовцев — 135 и 3,7 тысячи, молдаван — 98 и 2,9 тысячи, латышей — 74 и 8,4 тысячи, киргизов — 70 и 14, таджиков — 80 и почти 14, армян — 273 и 100, туркмен — 69 и около 13, эстонцев — 58 и около 8 тысяч. За это же время почти втрое (с 514 тысяч до 1 476 тысяч) возросло число коммунистов других национальностей и народностей страны.

Ныне в КПСС состоит свыше 19 миллионов коммунистов. Они представляют более ста наций и народностей, населяющих СССР, и сообщество осуществляя политическое руководство советским обществом.

Но почему же на XXVII съезде партии были избраны делегаты не всех ста с лишним, а только 72 наций и народностей? Дело в том, что многие малые народности СССР насчитывают от нескольких сот до нескольких тысяч человек. И уже в силу естественных демографических причин число коммунистов в них не столь велико, чтобы партийцы каждой народности могли послать на съезд своего делегата (они, кстати, избираются с учетом прежде всего деловых качеств и активного участия в жизни партии). Ведь на минувшем съезде каждый делегат представлял 3 670 членов партии (при этом не учитывались кандидаты в члены партии, число которых достигает 700 тысяч). Интересы коммунистов всех малых народностей, таким образом, представляли делегаты, избранные от партийных организаций соответствующей республики, автономной области или национального округа.

КПСС родилась как пролетарская партия. Сохранив идеологию и цели рабочего класса, она превратилась ныне в партию всего советского народа, всех его наций и народностей. При этом принципиально важно, что каждый коммунист, к какой бы национальности он ни принадлежал, имеет равные права и одинаковые обязанности. Для всех коммунистов существует единый партийный билет, в котором не отражаются ни национальность его владельца, ни принадлежность к компартии той или иной союзной республики Советского Союза.

Дмитрий ГАЙМАКОВ.
(АПН).

ПРАБЛЕМЫ І КЛОПАТЫ

ДЫРЭКТАРА МУЗЕЯ

**СПАСЦІГАЦЬ СВЕТ
ІДЭЙ І ВОБРАЗАЎ**

Гутарку з дырэктарам маскоўскага Дзяржаўнага музея выяўленчых мастацтваў імя Пушкіна Ірынай АНТОНАВАЙ вядзе журналіст Марына УВАРАВА.

— XXVII з'езд КПСС прыняў новую рэдакцыю Праграмы партыі, у якой падкрэслена важнасць больш поўнага і глыбокага асваення савецкімі людзьмі багаццяў духоўнай і матэрыяльнай культуры, актыўнага далучэння іх да мастацкай творчасці. Што вас, як папулярызатара культуры, хвалюе ў гэтай сувязі сёння?

— Перш за ўсё, «нажніцы», якія абазначыліся паміж гэтымі паняццямі: далучэнне і асваенне. З задавальненнем можна адзначыць, што найважнейшая задача забеспячэння даступнасці мастацтва, магчымасці далучэння да яго ўсіх слаёў насельніцтва ў СССР вырашана. Даўно адышлі тыя часы, калі канцэртныя залы, тэатры, музеі былі здабыткам выбраных. І сёння нас ужо больш цікавіць праблема якасці асваення масавай аўдыторыяй каштоўнасцей духоўнай культуры. Падставы для хвалявання ёсць: гэта поспех у часткі публікі нізкапробнай прадукцыі, гэта напаянныя залы некаторых філармоній і г. д. Аказалася, што само па сабе далучэнне і магчымасць доступу да культуры не гарантуюць яе разуменне і глыбокае ўспрыняццё, не забяспечваюць аўтаматычна развіццё высокага эстэтычнага густу.

— Як жа навучыць чалавека адразу сапраўднае мастацтва ад розных «псеўда», выхоўваць яго эстэтычна?

— Пачынаць трэба з дзяцінства, з самага ранняга. Усё добрае і прыгожае, што мы ўкладзём у дзіця, у сто разоў акупіцца грамадству ў будучыні. Трэба вызнаць, што ў эстэтычным выхаванні моладзі ў нас ёсць пралікі. Перш за ўсё — адсутнасць адзінай сістэмы эстэтычнага выхавання, пачынаючы са школы. Што значыць фарміраваць эстэтычны густ? Гэта значыць дапамагчы чалавеку ўспрыняць уласна эстэтычны змест мастацтва, яго асобную мову, яго свет ідэй і вобразаў. Важна не толькі ўзбагачаць сябе ведамі, але і развіваць эмацыянальную сферу: зрокавую і слыхавую зоркасць, а ў канчатковым выніку — душэўную. А цяпер, мне здаецца, наметыўся дэфіцыт эмацыянальнага ўспрыняцця і нават нейкае грэбанне эмацыянальнай сферай. Часта можна пачуць: «Ну, гэта ўсё эмоцыі, а цяпер прыйдзем да справы». А можа, справа якраз і не ў дзіцячым часам таму, што яе робяць без эмоцыяў, без душэўнага хвалявання, без асабістай зацікаўленасці. Развіццё эмацыянальную сферу, выхаваць падрыхтаванага гледача, слухача — гэта значыць навучыць чалавека бачыць у жыцці прыгажосць, разбудзіць у ім душэўную чуласць. І тут вялікая роля належыць культурна-асветніцкай дзейнасці, у прыватнасці музейнай.

— У новай рэдакцыі Праграмы КПСС адзначана неабходнасць удасканалення зместу і метадаў культурна-асветніцкай работы. Якія праблемы тут існуюць?

— Нягледзячы на вялікі вопыт, назапашаны савецкімі музеймі (а іх у краіне

каля дзюх тысяч), іх дзейнасць, безумоўна, мае патрэбу ў карэктывах. Напрыклад, у ёй моцныя яшчэ навікі абстрактнага асветніцтва, дыдактыкі. Перагружанасць інфармацыяй часам падмяняе сапраўдны мастацкі аналіз, таму глядач нярэдка выходзіць адтуль з разуменнем твора толькі на ўзроўні ўспрыняцця сюжэта. Мы часта забываем аб неразруйнасці эстэтычных і маральных ідэалаў, аб тым, што сустрэча з мастацтвам — гэта яшчэ і маральны ўрок. Чалавек павінен навучыцца атрымліваць ад мастацтва ўрокі маральнасці. Хто ж дапаможа яму авалодаць гэтым уменнем, як не мы? Вось чаму адна з важнейшых задач — падрыхтоўка кваліфікаваных спецыялістаў у нашай справе. Музейны работнік — гэта асобы тып спецыяліста, ён павінен быць падобны і да педагога, і да мастака, і... да ўрача. Халодныя, раўнадушыныя сэрцы тут не павінны быць.

Музей, як і тэатр, пачынаецца для гледача з вешалкі. Але далей яму ўжо не дастаць толькі глядзельнай залы. Яму неабходны бібліятэка, залы для праглядаў фільмаў і слайдаў, памяшканні для самадзейнай творчасці, клубы па інтарэсах. Наогул, развіццё сеткі клубаў і гурткоў — адзін з найбольш эфектыўных метадаў удасканалення музейнай работы. Больш увагі трэба ўдзяляць дзецям: студыям выяўленчага мастацтва, гурткам юных мастакоў і мастацтвазнаўцаў (цяпер мы плануем арганізаваць спецыяльныя выстаўкі для дзяцей). Музей заклікае стаць месцам сустрэч мастакоў і калекцыянераў. Музеі абавязкова павінны быць адчынены ў вячэрні час. Пераканана, што ў іх можа знайсці месца і музыка. Не выпадкова такой папулярнасцю карыстаюцца тэматычныя фестывалі музыкі і выяўленчага мастацтва — «Снежаньскія вечары», якія праводзяцца ў нас у музеі.

— Пытанне аб ролі і адказнасці мастака ў грамадстве заўсёды выклікала і працягвае выклікаць спрэчкі. На Захадзе існуе думка, што мастак і сама культура павінны быць свабодныя ў самавыяўленні. Яно абмяркоўвалася і на Міжнародным культурным форуме ў Будапешце, дзе ў саставе савецкай дэлегацыі былі і вы.

— Так, падобныя спрэчкі сапраўды там праходзілі. У прыватнасці, адбылася дыскусія аб месцы і прызначэнні работнікаў музеяў. Выказвалася і такая думка: трэба адкрыць экспазіцыю, паклікаць публіку і — пайсці. Прадаставіць ёй самой разбірацца, што добра і што дрэнна. Мы, савецкія дзеячы культуры, бачым свой абавязак у іншым — актыўным пасродніцтве, у неабходнасці аказваць дапамогу гледачам у спасціжэнні мастацтва. Музей — гэта не кладушка, і сам выбар твораў, прадстаўленых у экспазіцыі, — ужо ацэнка, ужо перавага аднаго перад другім. Таму заклік заняць так званую «аб'ектыўную», нейтральную пазіцыю — гэта фікцыя. Культура заўсёды сацыяльная, яна не можа быць іншай.

ВЫ ХАЦЕЛІ СУСТРЭЦЦА

І ТВОРЧАСЦЬ, І ПЕРАКАНАННЕ

«Мне заўсёды здавалася, што мастак — гэта талент плюс майстэрства, плюс грамадзянскасць...» Як тры ноты, расстаўленыя па тэрцыях, утвараюць гарманічнае сугучча акорда, так і гэтыя словы старшыні Саюза кампазітараў рэспублікі, народнага артыста Беларусі, дэпутата Вярхоўнага Савета БССР Ігара Лучанка дакладна вызначаюць яго творчае і жыццёвае крэда.

**«НА СУСТРЭЧАХ
З МОЛАДДЗЮ
ПРАВЯРАЮ СЯБЕ, ЯК ГУК
ПА КАМЕРТОНУ»**

У студэнцкім кафэ «Сузор'е» ішоў звычайны вечар адпачынку мінскай моладзі. Ва ўтульнай зале хлопцы і дзяўчаты частаваліся духмянымі кактэйлямі па рэцэптах старажытнай беларускай кухні, марожаным. Слайд-клуб «Спектр» дэманстраваў на экране свае кампазіцыі, прысвечаныя музею народнага быту і культуры ў Раўбічах. Усё гэта здымалі замежныя тэлежурналісты, якія прыехалі ў Беларусь, каб зрабіць фільм аб савецкай моладзі.

У аб'ектыў трапіў і невысокі, стройны мужчына, якога запрацілі да раяля. Лёгка ўзяўшы некалькі акордаў, ён заспяваў песню, якую з першых жа слоў дружна падхапілі слухачы. Гэтак жа хорам пелася другая, потым трэцяя песня. «Хто гэты папулярны бард? — спытаў мяне замежны калега. Яго запрацілі спецыяльна дзеля нас?»

— Калі б нашы госці паездзілі за мной на ўсе сустрэчы і публічныя выступленні, ім прыйшлося б здымаць шматсерыйны фільм, — расмяяўся Лучанок, калі я пераказаў яму пытанне. Сапраўды, нягледзя-

чы на надзвычайную занятасць кампазітар абавязкова знаходзіць час для выступленняў перад студэнтамі і воінамі, буднікамі ў Сібіры і вучнямі сваёй роднай школы. Ён — дэлегат трох сусветных фестываляў моладзі і студэнтаў.

— Ігар Міхайлавіч, вы многа пішаце для моладзі. У чым, на ваш погляд, асаблівасць сённяшняй, калі так можна сказаць, маладзёжнай музыкі?

— Ведаеце, калі я чую словы «маладзёжная музыка», мне заўсёды хочацца спытаць, а напрыклад, хімія для моладзі існуе? Думаю, справа не ў ад-

СЦЭНА, ЯКА АБ'ЯДНАЛА ДЗЯЦЕЙ І ДАРОСЛЫХ

...Закончыўся спектакль, і апошнія глядачы выйшлі на асветленую ліхтарамі вуліцу, а я запрашаю вас на экскурсію па тэатру, дзе яшчэ чуваць галасы герояў, а ў пустых калідорах — толькі прыслухайцеся! — блукае рэха апладысментнаў.

У рэквізітнай вас чакае сустрэча з тысячай незвычайных рэчаў: цароўныя лямпы і шаблі марскіх піратаў, маленькія караблі ліліпутаў і залатыя арэхі казачнай вавёркі. Амаль усё гэта зроблена майстрам па рэквізіту Таццянай Волкавай. Рэквізіт і адзенне, якое пашыта па эскізах галоўнага мастака Ларысы Герлаван, дапамагаюць акцёрам перанесці гледача ў любы куток зямнога шара.

А вось яшчэ адзін пакой, таксама заўсёды людны і шумны. Грымёрная. Перад лямпамі наносюць апошнія мазкі, якія непазнавальна мяняюць вобраз артыста. У люстра прыдзірліва аглядаюць сябе ветэраны тэатра і дэбютанты-студыйцы. Адсюль выходзяць на першы спектакль і сюды вяртаюцца, каб пачуць віншаванні сяброў.

Многія тысячы спектакляў. Маршруты далёкіх гастроляў. Паспяховае выступленні ў розных гарадах краіны. Настойлівая, творчая праца над новымі ролямі. Выхаванне падрастаючай змены. Вось як коротка можна пераказаць рабочы план калектыву. І яшчэ. У тэат-

ры любяць паўтараць: іграць для дзяцей трэба так, як і для дарослых, толькі яшчэ лепш, больш натхнёна.

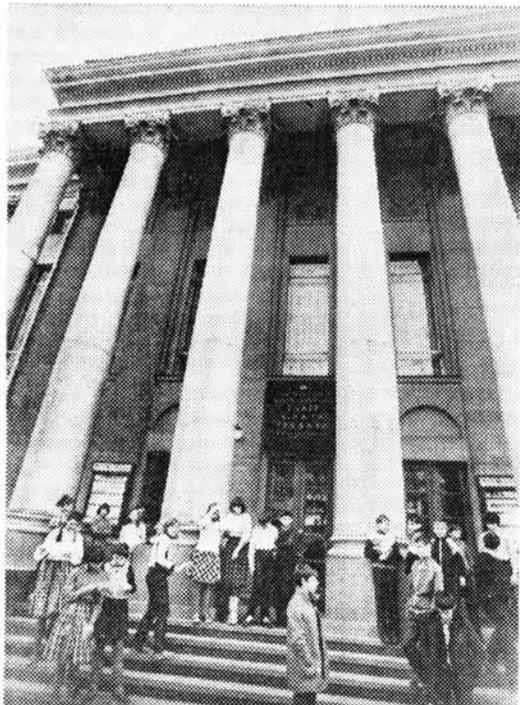
О, цудоўная сцэна, што аб'яднала дзяцей і дарослых, звязала мінулае і будучыню, асвятліла нябачнае і павярнула да нас звычайнае нязведаным бокам! Гэта сцэна праводзіла ў бой сяброў Паўкі Карчагіна, бачыла подзвіг Марата Казея, тут змагаліся маладагвардзейцы і героі Брэсцкай крэпасці. Тут глядачы сустракаліся з персанажамі гістарычных п'ес Шэкспіра.

Прыбаўце трыццаць гадоў да

юнацкага ўзросту, і вы ўбачыце, як сёння са сваімі дзецьмі і ўнукамі прыходзяць у тэатр яго першыя глядачы, як сустракаюць іх ужо пасівелыя акцёры. Але ж вы пачуеце, як па-ранейшаму молада гучаць галасы пад гэтым дахам, таму што сапраўдная маладосць заўжды жыве ў мастацтве.

НА ЗДЫМКАХ: сёння юбілей, перад пачаткам спектакля; выхаванка дзіцячай студыі тэатра Насця АЛЯКСАНДРАВА і артыст тэатра Сяргей ДЗМІТРЫЕУ.

Тэкст і фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

расе музыкі, а ў яе якасці. Моладзь добра адчувае рытм часу, пульс планеты, і ў гэтым сэнсе маладзёжная аўдыторыя — своеаблівы камертон, па якім можна правярыць танальнасць песні, дакладней расставіць нейкія акцэнты. Адзін з маіх любімых пэстаў Міхаіл Святлоў некалі гаварыў: «Нашы песні — гэта нашы маленькія праграмы. Па тым, як і што спяваюць маладыя людзі, можна меркаваць, аб чым яны марыць, як жывуць і чаму мы іх вучым».

Я ўпэўнены: мэта музыкі — аб'ядноўваць людзей. Хіба не аднаюць нас песні на радаснай першамайскай дэманстрацыі і раманс у зале філармоніі, урачыстая уверцюра і трагічны марш? Аднак, як і любы іншы від мастацтва, музыка звернуцца да чалавека і можа аб'ядноўваць толькі тады, калі аўтар гаворыць аб тым, чым жывуць людзі, радуецца іх радасцю, яму баліць, калі баліць ім. І, канешне, гаворыць на зразумелай ім мове, бо калі існуе толькі музычная «тэхніка», да таго ж, як правіла, звышукладнёная — каму патрэбны такія опусы?..

ЭУТЭРА ПРОСІЦА У АДСТАЎКУ

— Ігар Міхайлавіч, як у су-

вязі з гэтым вы ставіцеся да старажытнага афарызму: «Мастацтва — вечнае, жыццё — кароткае»?

— Так, мастацтва — вечнае, жыццё — кароткае. Але тыя, хто, нібы шчытом, прыкрываецца гэтай старажытнай мудрасцю, забываюцца пра другое: вечнае непарыўна звязана з канкрэтнымі праяўленнямі канкрэтнага часу.

Грэкі калісьці лічылі багінняй музыкі Эўтэру, чыё імя азначае «якая дае вялікую асалоду». Але калі і быў час, у які роля музыкі зводзілася да пацяшальніцтва, дык даўно і беззваротна мінуў. Музыка выйшла за рамкі мастацкай з'явы і набыла нечуваную сацыяльную значнасць.

У атамную эпоху кожны ў адказе за Зямлю. І чым большы талент мастака, яго эстэтычная ўплывосць — а сёння яна памнажаецца мільёнамі тэлеэкранаў і радыёпрыёмнікаў, — тым большай павінна быць асабістая адказнасць за прапаганду патрыятычных традыцый.

Мне прыемна адзначыць, што ў нас у рэспубліцы плённа распаўсюджаюцца тэмы і вобразы мінулага і сучаснасці. Можна ўспомніць атрымаўшы шырокае прызнанне оперы «Алеся»,

«Міхась Падгорны» Яўгена Цікоцкага, «У пушчах Палесся» Анатоля Багатырова, балеты «Маленькі прынец» і «Альпійская балада» Яўгена Глебава, творы Вагнера, Семянякі, Алоўнікава, Смольскага, Картэса... Летась лаўрэатамі Усесаюзнага конкурсу, прысвечанага 40-годдзю Перамогі, сталі Валерыі Іванові, Эдуард Зарыцкі, Эдуард Ханок.

Я не выпадкова называю пераважна творы, прысвечаныя подзвігу нашага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Калі над чалавецтвам вісіць пагроза ядзернай гібелі, кожны напамінак аб стратах, што панесла наша краіна ў барацьбе за вызваленне чалавецтва, набывае асаблівую вастрыню. Толькі творы сапраўднага мастацтва здольныя крануць сэрца жывой памяццю, узнавіць гераічны дух той пары, перадаць яго цяперашняму і будучаму пакаленням...

НАШ РОДНЫ КУТ ДАЕ НАМ СІЛУ

Тэма мужнасці, барацьбы за свабоду — адна з галоўных у творчасці самога кампазітара. Яе шырокай папулярнасці пачала пачаць дваццаць гадоў назад песня «Памяць сэрца», якая і зараз захавалася ў рэ-

пертуары яе першага выканаўцы, народнага артыста Беларусі Віктара Вуячыча. Ігар Лучанок плённа супрацоўнічае з вакальна-інструментальным ансамблем «Песняры». Вынікам садружнасці стала, напрыклад, балада «Гуслар» паводле паэмы Янкі Купалы «Курган». Гэты твор прыцягнуў увагу кампазітара яркасцю вобразаў, драматызмам, духам вальналюбства. Лучанок неаднаразова ездзіў з фальклорнымі экспедыцыямі ў розныя куткі Беларусі, добра ведае народную музычную творчасць, любіць і ганарыцца ёю. Можна таму так папулярныя шчырыя песні Ігара Лучанка аб беларускай зямлі, Палессі, прыгажосці роднага краю.

Блізкай да народнай інтанацыі і адначасова сучасна гучыць у выкананні «Песняроў» песня Лучанка «Мой родны кут» на словы Якуба Коласа. Родны кут самога кампазітара ў Мар'інай Горцы, што непадалёку ад Мінска. Бацька, па прафесіі ўрач, калісь выступіў у тэатральнай трупі Галубка, маці настаўнічала. У 9 гадоў Ігару падарылі акардэон-чвэртку, потым — баян, гармонік, фісгармонію. У 1951 годзе таленавітага хлопчыка прынялі ў музычную школу-дзесяцігодку

пры Беларускай кансерваторыі...

Прайшоў час, цяпер Ігар Лучанок сам выкладае ў Белдзяржкансерваторыі — адной з самых аўтарытэтных навучальных устаноў рэспублікі.

— Кампазітары старэйшага і сярэдняга пакалення проста абавязаны працаваць з моладдзю, дапамагаць таленту заявіць пра сябе на ўвесь голас, — перакананы Ігар Лучанок. — Прафесійнае музычнае мастацтва на Беларусі маладое, яму каля паўстагоддзя. З дапамогай рускіх музыкантаў у Мінску адкрыліся оперны тэатр, кансерваторыя, быў створаны сімфанічны калектыў. Цяпер у нас — сотні музычных школ і вучылішчаў, студый, ансамбляў, хораў. Таленту ёсць дзе вучыцца і як сталець. Летась мы прынялі ў Саюз кампазітараў вялікую групу моладзі.

Нядаўна прыехаў з Масквы, пасля VII з'езда кампазітараў СССР. Але дзе б ні быў, за мяжой ці на Далёкім Усходзе, думкамі заўсёды залятаю ў свой родны кут. Спачываю тут душою, набіраюся сіл, энергіі... Трэба працаваць, каб быць дастойным роднай зямлі і часу.

Гутарку вёў Аляксандр ЛУКАШУК.

**ЗАВЕРШАНА
ВЫДАННЕ**

Падпісчыкі атрымалі чацвёрты, заключны том Збору твораў народнага пісьменніка Беларусі, лаўрэата Ленінскай прэміі Васіля Быкава, які выдавецтва «Молодая гвардия» пачало летась. Змест кнігі склалі апавесць «Знак бяды», апавяданні, а таксама публіцыстычныя артыкулы.

У папярэдніх тамах змешчаны апавесці «Жураўліны крык», «Трэцяя ракета», «Альпійская балада», «Дажыць да святання», «Яго батальён», «Сотнікаў», «Воўчая зграя», «Пайсці і не вярнуцца» і іншыя. Рускамоўны чытач атрымаў магчымасць шырока пазнаёміцца з творчасцю сляйнага майстра прозы.

**ДЫПЛОМ
ІМЯ АНДЭРСЕНА—
ЭДЗІ АГНЯЦВЕТ**

У дзіцячых пісьменнікаў свету ёсць узнагарода, атрымаць якую лічаць за гонар самая вядомыя аўтары. Гэта Міжнародны ганаровы Дыплом імя Ханса Крысціана Андэрсена. Прысуджаецца ён за найбольш яркія творы, што садзейнічаюць выхаванню дзяцей, фарміраванню іх багатага ўнутранага свету — адным словам, паказваюць маленства ва ўсёй яго непаўторнасці. Некалькі гадоў назад гэтай высокай узнагароды быў удастоены Васіль Вітка. І вось зноў радасная для нас вестка: рашэннем журы ганаровы Дыплом Міжнароднага савета па дзіцячай і юнацкай літаратуры імя Ханса Крысціана Андэрсена прысуджаны Эдзі Агняцвет.

Дыплом пісьменніка атрымала за новую кнігу «У двары алімпіяда», але адначасова гэтая ўзнагарода і за ўсю яе творчасць для дзяцей, якая прадстаўлена такімі кніжкамі, як «Мы сур'езныя, мы вясёлыя», «Доктар Смех», «Будзем сабраваць» і іншымі.

Эдзі Агняцвет у гэтыя дні прымае віншаванні ад калег па першым павіншаваў Э. Агняцвет прэзідэнт савецкай нацыянальнай секцыі Ай-бі-бі-уай С. Міхалкоў.

ЗАМАЛЁўКІ З ВЫСТАЎКІ

МАСТАК І НАСТАЎНІК

У памяшканні Мінскага вучэбна-мастацкага камбіната працуе выстаўка самадзейнага мастака Леаніда Кулакоўскага. Яна экспануецца ўжо два месяцы, але цікавасць да яе не слабее. Хто ж такі Леанід Кулакоўскі? Чым прыцягвае яго творчасць?

Карэнны мінчанін. З рабочай сям'і. Ветэран вайны і працы. Настаўнік, які ўсё сваё жыццё прысвяціў дзецям, эстэтычнаму выхаванню падрастаючага пакалення. Нават калі выйшаў на пенсію, то не змог пакінуць любімую працу. Арганізаваў пры домакіраўніцтве дзіцячую студию жывапісу. У гэтай студыі, якая хутка стала папулярнай у мясцовай дзятвы, я таксама займаўся некалькі гадоў. Захаваў пра студию і нашага настаўніка самыя добрыя, цёплыя ўспаміны.

Леанід Лук'янавіч сустракаў нас яшчэ ў калідоры, усаджваў вакол стала, даваў паперу, алоўкі, лэндзлі, а потым тлумачыў заданне. Што мы малявалі? У выбары прадметаў Кулакоўскі быў асабліва вынаходлівы. Увосень ён ставіў перад намі вялізны рыжы гарбуз, узімку з яго старэнькага партфеля маглі з'явіцца жывыя кветкі. Любіў наш настаўнік вадзіць сваіх юных выхаванцаў на эцюды: то на зімовае возера, то ў вясенні гай, то да старога, разбітага маланкай дрэва. І мы ўсе малявалі тое, што бачылі. І ён разам з намі.

Але вернемся на выстаўку. (Дарэчы, у Леаніда Кулакоўскага гэта не першая персанальная выстаўка. Летась яго творы дэманстраваліся ў АН БССР, сёлета зімой — у шпіталі інвалідаў вайны ў Бараўлянах). Тут можна ўбачыць дзесяткі пейзажаў, напісаных у розную пару года і ў розных мясцінах нашай краіны. Кожны куток, дзе пабываў стары мастак, ажыў у яго творах.

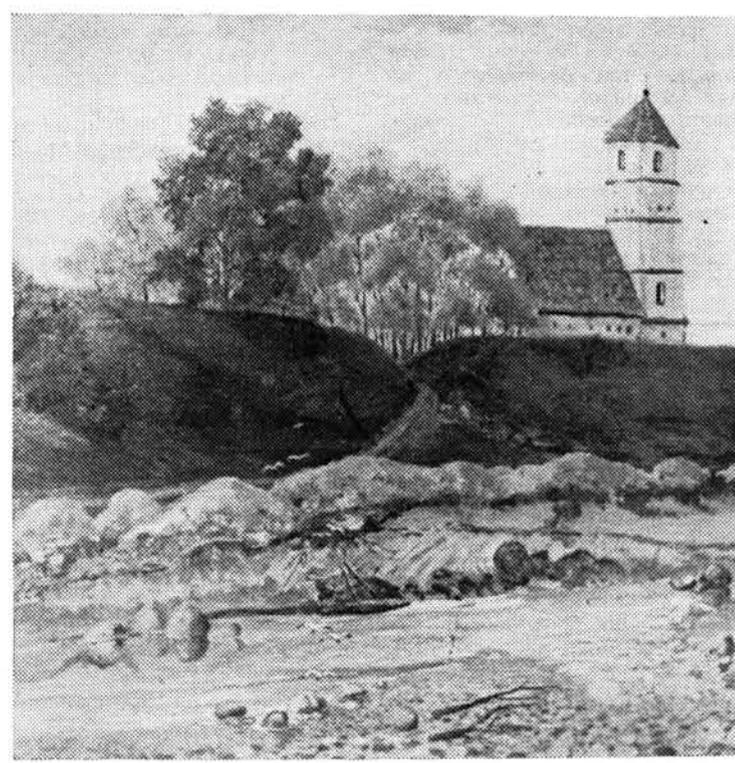
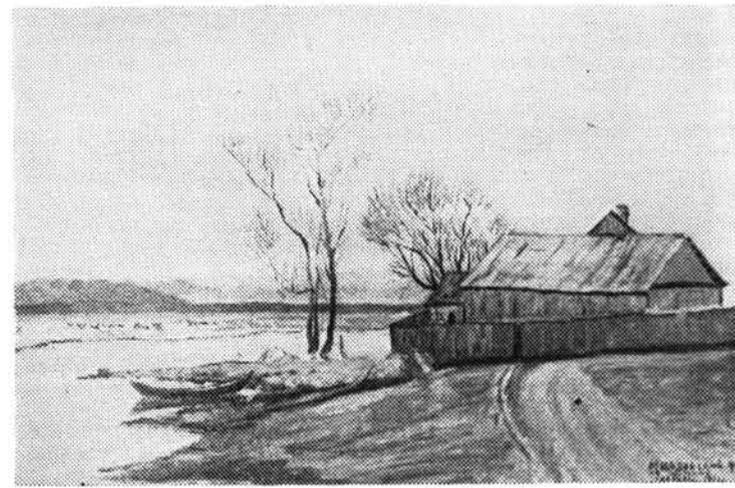
Даўняе захапленне мастака — літаратура. З Крыма, з Паўночнага Каўказа ён прывёз «чэхаўскую» і «лермантаўскую» серыі карцін. На іх — славуць мясціны, якія звязаны з імёнамі выдатных рускіх пісьменнікаў.

...Сорак восем пейзажаў, якія можна ўбачыць на выстаўцы, — зусім невялікая частка зробленага Л. Кулакоўскім за апошнія гады. Сам ён думаў выставіць у гэтай зале значна больш, але ўсе работы проста не змясціліся. Большую частку ў экспазіцыі займаюць беларускія пейзажы. Гэта Ракаў і Нясвіж, Бараўляны, ціхія куткі на ўскраіне Мінска.

Водгукаў аб выстаўцы многа. Пакінулі свае ўражанні ад яе наведання і замежныя турысты. Некаторыя з іх напісалі, што з задавальненнем набылі б для сябе творы Л. Кулакоўскага.

Яго пейзажы вельмі спакойныя, ураўнаважаныя. Такой не ўбачыць прыроду выпадковы госць, які раптам азірнуўся на хаду. Падрабязнасць, дакладнасць, тонкая назіральнасць адчуваюцца ў кожнай карціне, ці то сонечны дзень, ці фантастычнае неба на захадзе сонца. Менавіта гэта і падабаецца многім.

Леанід Кулакоўскі многа і часта ездзіць па Беларусі. І не толькі каб сабраць матэрыял для будучых твораў. Былы выхаванец старэйшага беларускага мастака Міхася Станюты, ён так жа, як і некалі яго настаўнік, вельмі многае робіць для папулярнасці выяўленчага мастацтва, эстэтычнага выхавання моладзі. Скажам, калі ў вясковым Доме культуры дэманструецца яго выстаўка твораў, Леанід Лук'янавіч звычайна выступае перад наведвальнікамі з лекцыямі, у якіх расказвае пра гісторыю беларускага савецкага выяўленчага

мастацтва, пра яго пачынальнікаў, пра вядомых майстроў сучаснасці.

...Цяпер вясна на дварэ. Стары мастак вельмі любіць гэту пару года. Яго не сустранеш зараз на выстаўцы, якая ўсё яшчэ адкрыта: паехаў на натуру.

Дзмітрый СТАНЮТА.
НА ЗДЫМКАХ: Л. КУЛАКОЎСКІ. «Сакавіцкі дзень на Нёмане. Стоўбцы»; «Беларусь. Замак».

СЛОВА ГРУЗІНСКІХ ЛІТАРАТАРАЎ

Творы Шата Руставелі, Давіда Гурамішвілі, Важа Пшавелы і многіх сучасных грузінскіх пісьменнікаў загучалі на беларускай мове. Яны ўключаны ў 15-томную «Бібліятэку дзіцячай літаратуры народаў СССР», якую выпускае беларускае выдавецтва «Юнацтва».

— Разам з калегамі я з задавальненнем перакладаў на родную мову лепшыя творы грузінскіх аўтараў, — гаворыць народны пэст Беларусі, Герой Сацыялістычнай Прэцы Максім Танк. — Упэўнены, што новая кніга спадабаецца нашым чытачам, стане яшчэ адным

сведчаннем брацкай дружбы савецкіх народаў. Аб гэтым, у прыватнасці, расказваюць і творы Давіда Квіцарыдзе.

...Вялікую Айчынную вайну малады грузінскі пэст сустраў у Беларусі. Калі камісар брыгады, сакратар Багушэўскага падпольнага райкома партыі А. Стэльмах даведаўся, што Давід піша вершы, ён сказаў: «Вось табе мой наказ: каб пасля перамогі напісаў аб тым, што мы перажылі, як пакутавала і змагалася зямля Беларусі». Грузінскі літаратар прысвяціў сваю творчасць гераізму савецкага салдата. Яго творы «Бывайце, дрымучыя лясы!», «Людзі і сцяжынікі», «У снежную ноч» і многія іншыя аднаўляюць найбольш яркія старонкі барацьбы.

НАТАТКІ НАТУРАЛІСТА: МАЙ

ВЯРТАННЕ—ЗАЎСЁДЫ РАДАСЦЬ

Яшчэ зусім нядаўна дрэвы і кусты вакол былі голыя і раптам, быццам зачараваныя, пакрыліся зялёнай дымкаю. Пасля кароткага цёплага дажджу, з першай навальніцай і громам, зазелянелі бярозкі. Тонкія галіны густа ўнізаны дробнымі зборчатымі лісточкамі. Возьмеш такі лісток у руку, а ён клейкі-клейкі і духмяны.

Усім дрэвам вясна падарыла прыгожы ўбор. Каму яркі, відкі, а каму зусім сціплы. Маладзённая елка цяпер стаіць святочная. На кожнай галінцы яркія жоўтыя кветкі-ліхтарыкі. Сасна ўпрыгожылася далікатнымі аранжавымі пышчэчкамі. Пры лёгкім подыху ветрыку з яе ўзнімаецца воблака жоўтага пылу, прыпудрываючы сцяжынку, лужыны.

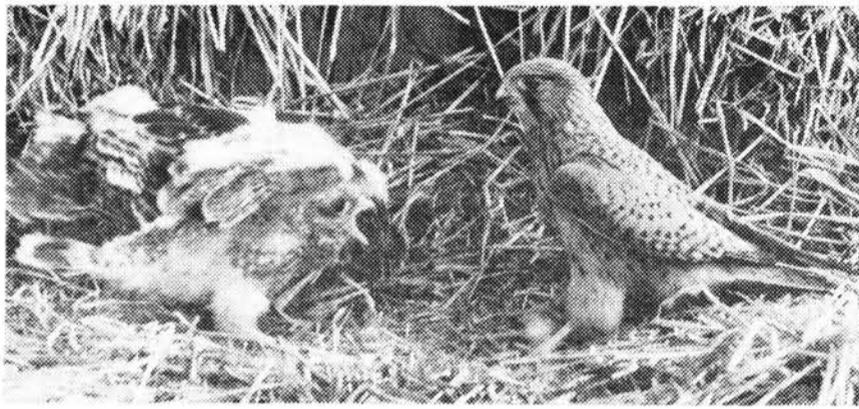
У паветры з раніцы да позняга вечара і нават глыбокай ноччу гучыць—не змаўкае птушыная гамана. Пасля доўгай восені і зімы з далёкіх падарожжаў вяртаюцца на радзіму птушкі, а гэта заўсёды радасць! Невялікімі чародамі ляцяць качкі, клінам або вуглом—гусі, вялікімі цёмнымі хмарамі—зяблікі і іншыя дробныя птушкі.

Адрамантаваўшы або пабудоваўшы новае гняздо, птушкі пачынаюць класці яйкі, якія цяпер можна знайсці ўсюды: у дулах і на галінах дрэў, у кустах і на высокіх травяністых купінах, нават на амаль што голай зямлі. У кожным гняздзе адно, два, а то і больш буйных і дробных, белых, шэрых або блакітных, аднаколерных або ў крапінку яек.

А зусім нядаўна на лясных прагалах і высечках, ускрайках і балотах у шэрым раннім змроку яшчэ збіраліся чародкамі цецерукі.

..То тут, то там, пагушаючы ранішняю цішыню, садзяцца птушкі. І вось чуюцца моцнае раптоўнае «чуфыканне». Прайшло яшчэ трохі часу, гукі паўтарыліся больш упэўнена. І тут жа з ускрайку лесу азваліся некалькі касачоў. Ток ажыў. Пеўні, быццам пераклікаючыся, «зачуфыкалі», потым «забулькалі» з усіх бакоў. Здавалася, яны спрабуюць вызначыць у шэрым раннім змроку месцазнаходжанне сваіх бліжэйшых суседзяў. На ўсходзе сонца стала відаць, як касачы, быццам ап'янелыя ад вясны, з шумам успырхаюць, падскокваюць.

Гадзіны праз паўтары-дзве пасля ўсходу сонца цецерукі паступова супакойваюцца, заціхаюць і пачынаюць таксама карміцца. Потым зусім нечакана з цэнтра такавішча з вялікім шумам узлятае самы дужы касач—«дырыжор». Услед за

ім узнімаюцца і астатнія. Непаўторнае і дзівоснае відовішча закончылася.

А ў той жа час, калі такавалі цецерукі, у сасновым бары на невысокім узгорку, побач з топкім балотам, пачалі такаваць глушцы. Пад раніцу слабее вецер. У лесе становіцца ціха-ціха. Сівы туман ахутвае дрэвы. Але што гэта? Недалёка ад нас чуваць спачатку ледзь улоўнае, а потым усё мацнейшае шчоўканне, быццам хто стукне сухімі драўлянымі палачкамі. Стук... стук... і змоўкне. Потым зноў стук... стук... і зноў паўза. Гэта глушэц пачаў спяваць свой гімн веснаму абуджэнню прыроды. Глушэц спявае да таго часу, пакуль на яго заклік не адгукнецца глухарка. Пачуўшы «квоханне» сяброўкі, глушэц злітае на зямлю і пачынае свой вясновы танец. Словамі цяжка выказаць тое ўражанне, якое пакідае гэтая хвалючая безгалосая песня глушцы.

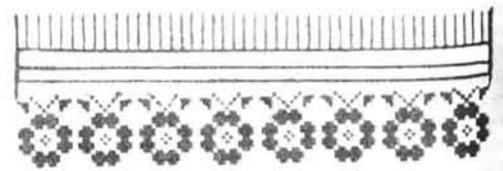
У лесе прыкметна пасвятлела. Афарбаваўся ў ружовыя тоны ўсход. Лес паступова ажывае. Прачынаюцца птушкі, якія сустракаюць усход сонца. Кожная па-свойму славіць яго абуджэнне. Чуюцца сола спытаць, для чаго і чаму спяваюць птушкі, то рэдка атрымаеш правільны адказ. Часцей за ўсё чуеш зусім наўныя словы: «Спяваюць таму, што радуецца вясне». На самай справе ўсё куды больш складана.

Спевы птушак—гукавая інфармацыя, самая распаўсюджаная і багатая мова ў свеце жывёл. Нават самыя маўклівыя птушкі выдаюць сотні розных гукаў. Вельмі багатая

мова чародных птушак, чые сігналы дазваляюць упрыляць чарадой. Адно гукі азначаюць «ляціце за мной», другія—«увага, небяспека». Цікава назіраць, як птушкі вучаць сваіх дзяцей гукавым сігналам. Так, пры з'яўленні драпежніка бацькі пачынаюць своеасабліва крычаць. Аднаго ўрока бывае зусім дастаткова, каб птушаняты запамнілі, як выглядае вораг. Часам птушкі розных відаў «вымаўляюць» аднолькавыя «словы». Напрыклад, сігналы трывогі ў сіні, зяблікаў і аўсянак вельмі падобныя. У выпадку небяспекі птушкі аб'ядноўваюцца, утвараючы чароды. Паспрабуйце дзе-небудзь на ўскрайку лесу паназіраць, як паводзяць сябе дробныя птушкі пры з'яўленні драпежніка. Вось у галінах высокага дрэва прыталася сава. Птушкі кружацца вакол яе, падаючы рэзкія, адрывістыя крыкі—сігналы трывогі. Іх мэта—апаваціць усіх, што вораг хаваецца на дрэве. Зусім інакш яны рэагуюць на ястраба, які пралятае; мяняецца іх тактыка, характар гукаў. Цяпер птушкі хаваюцца ў лісці, а крыкі іх—працяглыя, высокія па тону. Калі ў першым выпадку яны як быццам гавораць: «Непрыяцель у засадзе», то ў другім: «Хавайцеся, вораг побач».

Вясной усе мы любім слухаць салаўя. Але яго спеў—гэта таксама інфармацыя, прызначаная для іншых насельнікаў лесу. Салавей апавяшчае сапернікаў аб тым, што нейкі ўчастак, скажам, парку, гаю або ўскрайку лесу ім заняты і нікому ўжо не варта прэтэндаваць на яго. Гэтая ж песня для будучай сяброўкі нясе зусім іншую інфармацыю: «Знайшоў прыгожы ўчастак парку і запрашаю прыляцець сюды, каб разам будаваць гняздо і пачаць «сямейнае жыццё».

Аляксандр КУРСКОУ,
кандыдат біялагічных навук.

БЕЛАРУСКАЯ КУХНЯ

ПЕРНІК

Цукар, соль, яйка, расцёртую арахісавую халву, павідла, ванілін, карыцу і соду старанна размяшаць да атрымання аднароднай масы. Дабавіць пшанічную муку і замясіць цеста. Раскачаць яго, пакласці на змазаную маслам бляху і выпякаць пры тэмпературы не вышэй за 180 градусаў. Калі пернік будзе гатовы, змазаць яго цукровым сіропам.

Для цеста (на 1 кілаграм пернікаў): 200 грамаў арахісавай халвы, 1 шклянка цукру, 3 шклянкі мукі, 1 яйка, 2 грамы карыцы, 170 грамаў павідла, сода, ванілін, соль.

Для сіропу: 2 сталовыя лыжкі цукру, 4 сталовыя лыжкі вады.

СМАЖАНА ПАСЯЛЯНСКУ

Мяса прамыць, парэзаць на кавалкі вагой 30—40 грамаў, злёгка адбіць, пасыпаць соллю, перцам, запаніраваць у муцэ і смажыць да румянай скарыначкі. Падрыхтаванае мяса перакласці ў гаршчок ці каструлю, дабавіць абараняны і нарэзаныя кружочкі ці долькі бульбы, рэпчатую цыбулю, моркву. Усё заліць булёнам (ці вадою), каб ён ледзь пакрываў прадукты, і тушыць на слабым агні. За 5—10 мінут да гатоўнасці дабавіць смятану, сельдэрэй, лаўровы ліст, соль.

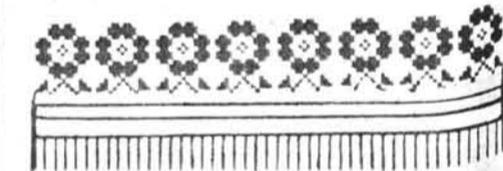
600 грамаў мяса, 6—8 бульбін, 1 морква, 1,5 сталовай лыжкі мукі, 1 корань сельдэрэя, 2 цыбуліны, 0,5 шклянкі смятаны, лаўровы ліст, перац, соль.

КУЛЕШ

Свежыя чарніцы перабраць, прамыць і адварыць. Дабавіць прасеяную жытнюю муку, разведзеную ў невялікай колькасці вады, мёд ці цукар, перамяшаць і варыць да гатоўнасці на невялікім агні, памешваючы.

Чарніцы можна замяніць свежай малінай, суніцамі, дурніцамі і інш. Асобна падаць бліны, хлеб, свежае малако ці квас.

350—400 грамаў чарніц, 60—80 грамаў мёду, 2—3 сталовыя лыжкі мукі.

БЕРАГЧЫ ГІСТАРЫЧНУЮ СПАДЧЫНУ

На сродкі Беларускага добраахвотнага таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры за апошнія тры гады пабудавана, рэканструявана і адрамантавана больш за дзве-тры помнікаў баявой славы. Адкрыты манумент У. І. Леніну ў Маларыце, абеліск «Мінск—горад-герой», мемарыяльныя комплексы на Лудчыцкай вышыні ў Быхаўскім раёне і ў вёсцы Шунеўка Докшыцкага раёна. Толькі на рэстаўрацыю архітэктурнай спадчыны старадаўнасці было выдзелена два мільёны рублёў.

Гэты і іншыя факты прыводзіліся на VI пленуме Рэспубліканскага савета Беларускага добраахвотнага таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры, які адбыўся ў Мінску.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. № 833

«Пунсовыя ветразі» — так назвалі свой дом адпачынку на беразе Сожа рабочыя і служачыя Гомельскага завода пусковых рухавікоў. Адначасова гэта здраўніца можа прыняць каля трохсот чалавек. Асаблівай папулярнасцю карыстаюцца ў завадчан сямейныя зезды на суботу і нядзелю. Адпраўляючыся на рыбалку, у лес на прагулку ці на экскурсію, бацькі могуць пакідаць сваіх малышоў на выхавацеля. Для дарослых і дзяцей наладжваюцца захопляючыя спаборніцтвы.

НА ЗДЫМКУ: дом адпачынку «Пунсовыя ветразі».

Фота І. ЮДАША.

ЭСПЕРАНТА—МОВА МІРУ

Зялёная пяціканцовая зорка на белым фоне — сімвал штучнай мовы эсперанта. Яе стваральнік Людвіг Заменгоф спадзяваўся, што гэта дапаможная мова стане сродкам сувязі людзей усёй зямлі. Сярод эсперантыстаў існуе некалькі арганізацый. Адна з іх — МЭМ «Эсперантысты ў барацьбе за мір» («Мондпаца эсперантыста мовадо»).

Сёлета ўвесну ў горадзе-ге-

роі Валгаградзе (упершыню ў СССР) праходзіла чарговая сустрэча эсперантыстаў — удзельнікаў МЭМ. У памяшканні маладзёжнага цэнтры «Юнацтва» сустрэліся прадстаўнікі 54 гарадоў СССР і госці з 15 замежных краін. Беларускіх эсперантыстаў прадстаўлялі старшыня э-клуба Палаца культуры прафсаюзаў Валянцін Баціеўскі, фотакарэспандэнт Валерый Мацюшкоў, артыст народнага

операга тэатра Палаца культуры прафсаюзаў Аляксандр Радчанка, актывісты з Віцебска Надзея Манцэвіч і Фелікс Школьнік.

Для гэтай міжнароднай сустрэчы былі падрыхтаваны творы беларускіх кампазітараў, з якімі ўдзельнікі з Беларусі выступілі на трох канцэртах у Валгаградзе.